

Hankelepingu muutmine

Mario Sõrm

mario.sorm@sorainen.com

28. september 2023

SORAINEN

SORAINEN

Millest täna räägime?

Mis on hankelepingu muutmine:

- kas ja millal on lepingu teisiti täitmine lepingu muudatus?

Täiendavate asjade, teenuste ja ehitustööde ost:

- oluline ebamugavus, märkimisväärsed lisakulud, majanduslik või tehniline võimatus

Tähtaja pikendamine:

- ettenägematud asjaolud
- muudatuse olulisus
- hankija alternatiivid ja säästlikkuse põhimõte
- kuhu kohtupraktika liigub?

Sissejuhatuseks

41. Eelnevast (käesoleva otsuse I ja III osa) tulenevalt on ringkonnakohtu seisukoha lähtealused ebaõiged. Ennekõike pole pooled muutnud lepingu üldist olemust. See, kas lepingu muudatus ületas RHS § 123 lg 1 p-s 1 lubatud väärtuse, ei selgunud ka käesolevas kohtuvaidluses. RHS § 123 normistik on keeruline. Selle kohaldamisel on vigu teinud nii vastustaja kui ka kohtud. Lepingu muudatuse väärtuse selgitamine eeldab keerukat majanduslikku prognoosi. Neil tingimustel ei saa ringkonnakohtu esile toodud asjaolusid lugeda lepingu muutmise õigusvastasusest teadmiseks.

Millal on hankelepingut muudetud?

Euroopa Liidu õigus:

- **hankelepingu muudatus võib olla samaväärne uue hankelepingu sõlmimisega** (EKo C-454/06, *presstext Nachrichtenagentur*)
- **muudatustes peaks väljenduma poolte soov pidada uusi läbirääkimisi lepingu oluliste tingimuste osas** (EKo C-454/06, *presstext Nachrichtenagentur*)
- **hankeleping sõlmitakse kirjalikult** (direktiiv 2014/24 art 2 lg 1 p 5)

Järeldused:

- hankelepingu muudatus eeldab vastastikuseid tahteavaldusi
- tahteavalduste vahetamise tagajärg peaks olema (kirjalik) kokkulepe
- konkludentset või vaikimisi hankelepingu muutmist pole olemas?

Eesti õiguskirjandus

Teisiti täitmine on hankelepingu muudatus:

- *Hankelepingu muutmisega RHS-i mõttes on tegemist alati, kui hankelepingu mõni tingimus saab **esialgsest erineva sisu** või lisandub hankelepingusse tingimusi, mida seal varem ei olnud, samuti juhul, kui hankelepingu mõni esialgne tingimus kaob* (RHS kommenteeritud väljaanne § 123)
- RHS §-s 123 sätestatud reeglite kohaldumine ei sõltu sellest, kas ja kuidas hankelepingu pooled on muudatust nimetanud või vormistanud. [...] hankelepingu muudatusega on tegu ka selliste muudatuste osas, **kus hankelepingu muudatust eraldi ei dokumendina ei vormistatagi**, vaid kus muudatuse olemasolu ja sisu avalduvad hankelepingu **reaalses täitmises** (RHS kommenteeritud väljaanne § 123)
- muudatuse olemasolu saavad tõendada **kaudsed asjaolud** (RHS kommenteeritud väljaanne § 123)

Eesti kohtupraktika: kokkuleppe olemasolu

Kokkuleppe eeldus:

- hankija ja täitja vahel polnud mistahes suulist ega kirjalikku kokkulepet, mille alusel vastav muudatus oleks toimunud (VaKo 1-19/196493)
- hankelepingu muutmine on kehtiv, kui see on sõlmitud **vähemalt kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis** (HMKo 2-19-10964)
- suulises vormis või konkludentselt sõlmitud hankelepingu muudatus oleks tühine (TlnRko 2-19-10964)
- hankija polnud teistsugusel viisil hankelepingu täitmisega nõus, sõltumata sellest, et õiguskaitsevahendeid ei kasutanud (VaKo 1-19/196493)
- kui hankija koheselt ebakohasele täitmisele ei reageeri, ei tähenda see, et hankelepingut oleks vaikimisi muudetud (TlnHko 3-19-304)

Eesti kohtupraktika: Kohila vald vs RTK (TlnRKo 3-21-1711)

Asjaolud:

- RTK heitis ette hankelepingu lubamatut muutmist RHS § 123 lg 2 p 2 mõttes: täitja jättis tagatised esitamata, hankija ei reageerinud
- Hankija argument oli, et täitja rikkus hankelepingut ning muudatuse kohta kokkulepe puudus

Ringkonnakohtu järeldused:

- hankelepingu muutmine eeldab igal juhul **mõlema poole tahteavaldust** (sõltumata selle vormist)
- täitja poolt **lepingu rikkumisest** ning hankija poolsest **RHS-i rikkumisest** ei saa järeldada hankelepingu muutmist
- ei ole tuvastatud **poolte kokkulepet või praktikat**, mille põhjal saaks lugeda tahteavalduseks vaikimist või tegevusetust

Täiendava asja, teenuse ja ehitustöö ost (RHS § 123 lg 1 p 3)

RHS § 123 lg 1 p 3:

- samalt ettevõtjalt täiendavate asjade, teenuste või ehitustööde tellimine
- ettevõtja vahetamine põhjustaks olulist ebamugavust või märkimisväärseid lisakulusid
- ega oleks majanduslikel või tehnilistel põhjustel võimalik
- ühegi muudatuse tulemusena ei suurene hankelepingu maksumus rohkem kui 50 protsenti hankelepingu algsest maksumusest

Liiga palju eeldusi ja määratlemata õigusmõisteid, et kellelegi soovitada

AS Võru Vesi vs KIK (TlnHKO 3-22-1927)

Asjaolud:

- projektijuhi teenuse maht suurenes täiendavate tööde lisandumise tõttu ja hankelepingut muudeti
- KIK ja RM leidsid, et hankija oleks pidanud projektijuhtimise teenuse täiendava mahu jaoks korraldama uue riigihanke, kuna RHS § 123 lg 1 ükski alus polnud täidetud
- RHS § 123 lg 1 p 3 mõttes olulist ebamugavust polnud, uue hanke korraldamine polnud võimatu

Halduskohtu järeldused:

- riigihankeid ei korraldada hankimise enda pärast
- projektijuhtimise teenust erinevate pakkujate vahel jaotada on ebamõistlik ning ohustab tulemuse kvaliteeti. Seega toonuks uue hanke korraldamine kaasa olulise ebamugavuse
- uue pakkuja kaasamine tähendanuks märkimisväärset lisakulu
- majanduslikku või tehnilist võimatust tuleb sisustada nii, et ettevõtja vahetamine oleks majanduslikult või tehniliselt (äärmiselt) ebamõistlik
- on piisav, kui teenuse olemusest tulenevalt oleks teisel teenusepakkujal oluliselt raskendatud pakkuda hangitavat teenust sama kvaliteediga ning sarnase maksumusega

Tähtaegade pikendamine: RKAS vs RTK (TlnHKO 3-22-250)

Asjaolud:

- hankija pikendas ehitustööde täitmise tähtaega 50 päeva, ehk 38% võrra
- põhjenduseks reaalse olukorra erinevus ehitusprojektist ja teatud asjade tarne hilinemine
- RTK heitis ette hankelepingu lubamatut muutmist (vastuolu RHS § 123 lg 1 p-ga 4 ja p-ga 7)

Halduskohtu järeldused:

- töövõtja ei saanud täiendavat tasu ega lubamatut eelist
- hankelepingu olemus ei muutunud sellest, et töid võis teostada 50 päeva kauem
- reaalse olukorra mittevastavus ehitusprojektile ja teatud asjade tarne hilinemine oli hoolsale hankijale ettenägematu
- hilinemise põhjused ei olnud täitja süü: *selle eest, et tellitud toodete tarne võib kuu või paar hilineda, ei ole kaitstud ükski ehitusettevõtja*
- uue riigihanke korraldamine oleks avalike ressursside põhjendamatu raiskamine
- hankija muutis hankelepingut õiguspäraselt

Hankelepingu muutmine: võimalikud tulevikusuunad

Kohtupraktikast nähtub, et kohtud võtavad arvesse:

- muudatuse spetsiifilist olustikku (kriis, võimalik kallinemine tulevikus)
- millised alternatiivid hankijal muudatuse asemel olid
- kas need alternatiivid oluks kooskõlas RHS § 3 p-
ga 5:
 - kas muudatusele oluks mõistlik alternatiiv uue riigihanke korraldamine (TlnHKO 3-22-250; 3-22-833 jõustumata;
 - kas tähtaja pikendamine andis täitjale ebakohase eelise (TlnHKO 3-22-250; 3-22-833 jõustumata)
- hankelepingu muudatuse õiguspärasuse hindamisel tekivad sümbioosid erinevatest muudatuste alustest ja eeldustest

SORAINEN

Mario Sõrm

mario.sorm@sorainen.com

Hankekool – vaata loenguid @ [Sorainen YouTube](#)

SORAINEN